

# ЕЖЕДНЕВНАТА ТРУДОВА МИГРАЦИЯ – ИНСТРУМЕНТ ЗА ГЪВКАВА ЗАЕТОСТ И ДЕМОГРАФСКА СТАБИЛИЗАЦИЯ НА МАЛКИТЕ СЕЛИЩА

Божидар Арсов<sup>1</sup>

**Резюме.** Ежедневната трудова миграция обхваща над 400 хиляди участници от всички общини и засяга повечето от населените места. Времето, което се изразходват всеки ден пътуващите е над 500 хиляди часа

Демографската и икономическа кризи, структурните промени в икономиката, предизвикаха силен дисбаланс в териториалното разположение на работните места и предлагането на труд в малките обезлюдени населени места и общини. В тях не се инвестира за разкриване на работни места. Единствената реалистична алтернатива пред безработните в тях, е търсене на заетост извън населеното място.

Заселването в друго населено място за осигуряване на заетост обаче, е свързано с финансов разход за жилище. Той е непосилен за повечето от търсещите работа и ежедневната трудова миграция се явява единствената реалистична алтернатива за тях. Прилагането на ежедневната миграция обаче е затруднено поради ниските трудови възнаграждения на мигрантите и относително високите транспортни разходи.

Необходимо е субсидиране на ежедневната трудова миграция на принципа на споделена социална отговорност от корпорации, местна власт и държавна администрация.

Развитието и оптимизацията на ежедневната трудова миграция изискват адекватни политики за съкращаване на времето и цената за пътуване, както и за подобряване на условията на пътуване. Тези политики трябва да бъдат реализирани чрез споделена социална отговорност между корпорациите, местната власт и държавната администрация. Ежедневната трудова миграция е необходимо условие за гъвкаво и ефективно функциониране на пазара на труда. Тя повишава заетостта и намалява структурния дефицит на работната сила. Същевременно намалява нежеланата емиграция и стабилизира демографски малките селища.

**Ключови думи:** демографски, ежедневна, миграция, алтернативна, заетост, социална.

---

<sup>1</sup> Божидар Арсов – Институт за синдикални и социални изследвания  
Адрес за контакти: boars@abv.bg

## ЕЖЕДНЕВНАТА ТРУДОВА МИГРАЦИЯ-ГЕНЕЗИС И ОБХВАТ

Ежедневната трудова миграция (ЕТМ) е специфично явление, при което местоработата на зетите е в определено населено място не съвпада с местоживеенето им, което е в друго населено място.

Този тип миграция обхваща над 400 хиляди участници в страната. (Преброяване на населението и жилищният фонд на Република България, 2011 г., Национален статистически институт). Характеризира се с огромно структурно разнообразие на мигрантите и засяга всички общини и повечето от населените места.

Времето, което се изразходва всеки ден за ЕТМ е над 500 хиляди часа. Нейното значение за състоянието и развитието на пазара на труда и на икономиката е безспорно.

Ежедневната трудова миграция за първи път в нашата страна е наблюдавана по време на преброяване на населението и жилищния фонд през 1975 г.

През 1975 г. повече от 620 хил. души или 14% от икономически активното население, всеки ден са пътували от мястото, където са живеели до мястото на тяхната работа. Близо една четвърт (26,2%) от тях са били жители на градовете, а останалите (73,8%) са живеели в селата.

През следващите период, в резултат на индустриализацията на икономиката на страната и изграждането на големи промишлени центрове се развива интензивно ежедневната трудова миграция.

Данните от преброяването през 1985 г. показват, че 751 хил. икономически активни лица са били трудови мигранти, или техният брой се увеличава с близо 21%. През тази година трудовите мигранти съставляват 16,3% от икономически активното население на страната, като 30,7% са жители на градовете, а 69,3% от селата, т. е. нарастването на ЕТМ се дължи повече на градското население и то предимно от по-малките градове на страната.

Данните от проведеното през 2011 г. преброяване на населението показват отново нарастване на броя на ежедневните трудови мигранти – с 22,3% спрямо предишния период. Сега 402 119 души за да упражняват своята професионална дейност, според режима на работата, пътуват от едно населено място до друго.

Преходът от централизирана планова икономика към пазарно стопанство, прекратяване на дейността на големите промишлени комплекси, появата на безработица, премахването на ограниченията на така нареченото „жителство“, както и възможността за работа в чужбина предизвикаха силен спад на трудовите пътувания. Преброяването през 2001 г. отчита намаляване на трудовите пътувания с 66,3% в сравнение с предходния период. Броят на ежедневните мигранти през тази година е около 329 хил. души или 12,7% от зетите лица. Намаление е по-голямо по отношение на селата около 74%. В градовете намалението е 39,4%.